

Liikenne- ja viestintäministeriö
kirjaamo@lvm.fi

LVM/1024/03/2015

LAUSUNTO ARVIOMUISTIOSTA POSTILAIN UUDISTAMISEKSI

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt Suomen Yrittäjiltä lausuntoa arviomuistiosta, joka koskee postilain uudistamistarpeita (LVM/1024/03/2015).

Suomen Yrittäjät (SY) esittää lausuntonaan seuraavaa:

Tausta

Lausuttavassa arviomuistiossa on kirjattu sidosryhmiltä saatujen lausuntojen perusteella asiakokonaisuudet, joihin toivottiin postilakiin muutoksia. Lausuntokierroksella pyydetään lausuntoja arviomuistiossa esitetyistä ratkaisuvaihtoehdoista, mahdollisista uusista ratkaisuvaihtoehdoista ja muista mahdollisista postilain muutostarpeista, joita lausuttavassa arviomuistiossa ei vielä ole tuotu esiin. Lausuntojen jälkeen ministeriö aloittaa hallituksen esityksen laatimisen ja hallituksen esitys tulee toimijoiden lausuttavaksi syksyllä 2016.

Postilakia uudistetaan kahdessa osassa. Ensimmäisessä vaiheessa siirryttiin postiluvista ilmoituksenvaraiseen toimintaan. Laki tuli voimaan 9.6.2016. Uudistukset liittyvät pääministeri Sipilän hallitusohjelmatavoitteisiin digitalisaation edistämisestä ja normien purkamisesta, sekä uudistaa julkisesti tuettuja henkilökuljetuksia, joilla tavoitellaan 10 prosentin säästöä jo vuodesta 2017 alkaen

Lausunto

Postin nykyinen yleispalveluvelvoite edellyttää kirjeiden ja pienten pakettien jakelua ja keräilyä 5 arkipäivänä viikossa. Tällaisen postin määrä vähenee vuodessa 10 prosentilla, mikä tarkoittaa 70 miljoonan euron tulojen laskua. Posti on strategiatyössään reagoanut tähän linjaamalla, että 10 % kasvua haetaan uusista tuotteista.

Suomen Yrittäjät pitää sääntelyn järjeistämistä, digitalisaation edistämistä sekä tuettujen henkilökuljetusten järkevää uudistamista tärkeinä tapoina turvata yritysten ja kansalaisten postipalveluiden saatavuus ja laatu. Samalla SY korostaa tarvetta varmistaa markkinoiden toimivuus. Postin toiminta ei saa johtaa kilpailuneutraaliteettiongelmiin eli julkisen ja yksityisen sektorin toimijoiden epätasa-arvoiseen asemaan markkinoilla.

Yleispalvelun jakeluvaihto

Arviomuistio esittää jakelu- ja keräilyvaihteen alentamista 3 päivään, minkä ohella digitaaliseen postipalveluun kuten Netpostiin panostetaan. Mikäli 5-päiväisestä jakeluvaihteesta halutaan pitää kiinni, muistiossa esitetään, että yleispalvelua tuettaisiin julkisista varoista.

Suomen Yrittäjät ei kannata malleja, jotka altistavat kilpailuneutraaliteettihäiriöille. Jo nykyisillä yleispalveluvaihteilla Postille on syntynyt kannustin hakea tuottoja muusta toiminnasta. Hinnoittelun muissa kuin postipalveluissa tulisi olla markkinaperusteista. Markkinaperusteisuus vaarantuu, jos lakisääteisen toiminnan kustannukset jäävät huomioimatta muuta palvelua harjoitettaessa. Kannatamme malleja, joissa turvataan markkinoiden toimivuus ja joissa Posti ei ota yrittäjäriskiä julkisten varojen turvin.

Nykyinen järjestelmä toimii sikäli tehottomasti, että eri palveluita tarjoavat toimijat käyttävät samoja reittejä palveluiden toteuttamiseen. Tätä monta kertaa päivässä tapahtuvaa kuljetusta saatetaan tukea julkisista varoista (esim. kotihoito, koulukyyti). Tällainen järjestelmä johtaa osapitoon ja sitä pitää pystyä kehittämään kokonaisuuden kannalta rationaalisemmaksi. SY:n näkemyksen mukaan tehokkain tapa turvata palveluiden kokonaisvaltainen ja kustannustehokas kehittäminen on yksityisen yritystoiminnan varaan rakentuva palveluiden tuotanto. Järjestelmän toimivuuden kannalta välttämättömän järjestämisvastuun kantaisi valtion omistama Posti.

Mielestämme jatkovalmistelua olisi syytä jatkaa seuraavien lähtökohtien pohjalta

1. Valtiolla tulee säilyttää Postin kautta järjestämisvastuu postitoiminnan yleispalveluista. Jakelupalvelun tuottaminen tulee avata kokonaan markkinoiden toteutettavaksi.
2. Palvelutuotanto on kilpailutettava riittävän pienissä osissa, jotta markkinoille pääseminen mahdollistuisi myös pienille toimijoille.
3. Henkilö-, tavara- ja postikuljetuksia tulee voida yhdistellä nykyistä tehokkaammin, markkinoiden tasapuolinen toiminta turvaten.
4. Yleispalvelupostin päiväjakelun rajaamista kolmeen päivään voidaan harkita direktiivin sallimissa puitteissa kustannustehokkuuden parantamiseksi. Tärkeää on, että varhaisjakelu toteutetaan vähintään viitenä päivänä jatkossakin.
5. Nykyinen ilta-aikaan tapahtuva päiväjakelu ei vastaa yritysten tarpeita. Mainokset eivät tavoita lukijoita, mikä on haitallista niin mainostajille kuin mainoksen julkaisijoille.

6. Ennen klo 16 tapahtuvaan virka-aikaiseen jakeluun ja keräilyyn tulee pyrkiä hyödyntämällä nykyistä varhaisjakelua, ja avaamalla sitä lisää kilpailulle.
7. Sähköisten palveluiden kuten Netpostin kehittämistä tulee jatkaa.
8. Mikäli em. toimien jälkeen jakelu- ja keräilytoiminto on yhä tappiollista, on syytä harkita Postin toimintojen eriyttämistä yleispalveluyhtiöön sekä markkinoilla toimivaan yhtiöön. Tämä ehkäisisi hinnoitteluun liittyviä vääristymiä ja muita mahdollisia kilpailuneutraliteettiongelmia.

On ensiarvoisen tärkeää, että yrittäjyyden tasavertaiset ja kilpailukykyiset toimintamahdollisuudet turvataan tulevaisuudessa joka puolella aluetamme. Siihen kuuluu toimiva ja luotettava postin perillemeno luvatussa ajassa. Postia ei jäseniltämme saadun palautteen mukaan koeta enää luotettavaksi toimittajaksi määräajassa perille toimitettavissa lähetyksissä. Yritystoiminnan perusedellytys on, että asiakkaille toimitettavan tavaran ja valmistuksessa tarvittavan tavaran on oltava perillä sovitussa ajassa.

Kirjeiden kulkunopeus ja asiointi viranomaisten ja yritysten välillä

Viranomaisten kanssa käytävässä kirjeenvaihdossa luotettavuuden merkitys korostuu. Viranomaisilla on oltava vastaisuudessa valmius ottaa vastaan myös sähköisiä asiakirjalähetyksiä. Viranomaispostitusten yleensäkin tulee olla siten järjestettyjä, että kansalaiset eivät tule eriarvoisesti kohdelluksi, jos he eivät käytä sähköisiä palveluita.

Jos kirjepostin kulkuaika pitenee, tämä tulee huomioida myös viranomaisten toimesta vastausten jättöajan pidentymisenä.

Esimerkiksi erilaisten julkisten tarjousten lähettäminen julkisissa hankinnoissa, veroselvityksiin vastaaminen ja tuomioistuinten esittämät asiakirjojen täydennyspyynnöt kulkevat edelleen kirje-postina. Vastausajat ovat jo nykyisin liian lyhyet verrattuna postin nykyiseen kulkunopeuteen, koska lähetykset kulkevat normaalina kirjepostina. Kyseeseen voi tulla jopa oikeudenmenetys, mikäli vastinetta ei anneta ajoissa.

Kirjeiden kulkunopeuden osalta 1-luokassa nykyisin 80 % on oltava perillä seuraavana päivänä. LVM esittää, että poistettaisiin sääntely kokonaan, sillä 1-luokan kirjeitä ei muistion mukaan nykyään enää käytetä kiireelliseen viestintään. 2-luokassa nykyisin 95 % oltava perillä toisena arkipäivänä. LVM esittää, että 50 % oltava perillä kolmantena arkipäivänä, ja 97 % viidentenä arkipäivänä

Suomen Yrittäjien mielestä kirjeiden kulkunopeusstandardia voidaan alentaa nykyisestä esitetyn mukaisesti, mikäli sillä parannetaan postin kulun luotettavuutta ja saavutetaan kustannussäästöjä.

Muita muutospohdintoja arviomuistiossa

Toimipaikkaverkon osalta sääntelyä on aiemmin kevennetty siten, että esimerkiksi R-kioskit voivat toimia toimipaikkoina. Nykyinen velvoite, että joka kunnassa oltava toimipaikka, esitetään pidettäväksi ennallaan. SY:n mielestä asiamiespostitoiminta on perusteltu toimintamalli, josta on hyviä kokemuksia.

Postinumero- ja osoiterekisterijärjestelmän osalta muistio esittää vain teknisiä muutoksia, joilla avataan rekisterit muillekin kuin postitoiminnan harjoittajille. Lähtökohta on, että rekistereiden oltava avoimesti ja helposti kaikkien saatavilla, mikä on kannatettavaa.

Lokerikkojakelu

Kustannussäästöjen tavoittelun vuoksi LVM esittää, että kerrostaloissa ei tarvitsisi enää jakaa postia suoraan huoneistoihin, kuten nyt on velvoite. LVM esittää kolmea mallia:

- 1) Lähtökohdaksi lokerikkojakelu, mutta kiinteistöyhtiökohtaisella sopimuksella postiyrityksen kanssa voisi saada huoneistoihin postin.
- 2) Lokerikkojakelu ilman poikkeamismahdollisuutta. Tähän kuuluu velvoite rakentaa lokerikot uusiin rakennuksiin.
- 3) Valitse vapaasti -malli, jossa kerrostalo voi asentaa lokerikot, mikäli kiinteistöyhtiö niin päättää

Suomen Yrittäjien mielestä mallit 1 tai 2 turvaisivat selkeästi parhaiten tavoiteltujen kustannussäästöjen aikaansaamisen. Jatkovalmistelussa on kuitenkin syytä selvittää huolellisesti lokerikkojakelun kustannukset ja hyödyt ja niiden kohdistuminen.

Lopuksi

Postin tarkoituksenmukainen rooli tulevaisuudessa on valtakunnallinen lajitteluosaaja. Muut palvelut Posti hankkisi yrityksiltä tai muilta ostosopimuksin. Posti ostaakin jo runkokuljetuksia kuljetusyrityksiltä, eli toimintakonseptia on olemassa.

On tärkeää varmistaa, ettei Postin minkään toiminnon mahdollinen julkinen tuki aiheuta laajentumista muille toimialoille vääristämään kilpailua perusteettoman subventioedun turvin. Mikäli subventointia ei voitaisi täysin välttää, tuki täytyy kohdentaa tarkkarajaisesti tiettyyn palveluun, eikä Postiin yrityksenä. Näin toimien tuki ei vääristä kilpailua, eikä saata valtiollista toimijaa erikoisasemaan.

Yrittäjäpohjaiseen jakeluun on kustannustehokasta ja järkevää lisätä jake-
ettavaa materiaalia. Uskomme, että Posti parantaisi palvelutasoaan jake-

lussa, jos se tekisi yllä hahmotellulla tavalla nykyistä enemmän ostosopi-
muksia yksityisten yritysten kanssa jakelutoiminnasta.

Suomen Yrittäjät

Mikael Pentikäinen
toimitusjohtaja

Satu Grekin
kilpailuasioiden päällikkö